

Liga zdravih gradova/županija

Na poslovnom sastanku HMZG, održanom u listopadu 2007. godine u Varaždinu, usvojeni su kriteriji i hodogram za Ligu zdravih gradova i županija. Kako bi se odabrali najbolji gradovi i županije razvijen je instrumentarij kojim se mogu procijeniti njihova postignuća u pet područja djelovanja projekta: a) u razvoju Politike zdravoga grada, b) postojanju legitimiteta i infrastrukture za provođenje projekta, c) broju ostvarenih rezultata i proizvoda, d) sposobnosti učenja i usvajanja tehnologije zdravoga grada, te e) sposobnosti suradnje s drugima, i to za period od proteklih pet godina.

I. Politika zdravoga grada znači postojanje političke podrške projektu na razini grada, poštivanje načela i ciljeva strategije "Zdravlje za sve za 21. stoljeće", kao i ostalih temeljnih dokumenata mreže, političku

podršku razvoju i implementaciji projekta "Zdravi grad" u vlastitoj sredini, a dokazuje se kroz sedam stepenica, postupcima od formalnog usvajanja Deklaracije o zdravlju i odluke o pokretanju projekta i učlanjivanju u Mrežu do redovitog godišnjeg izvještavanja o stanju zdravlja i provođenju projekta (izvještaj podnosi gradonačelnik Vijeću i široj javnosti).

II. Postojanje legitimiteta i infrastrukture za provođenje projekta znači osiguravanje organizacijskih i financijskih resursa za ostvarivanje politike "Zdravog grada" i javne vidljivosti (transparentnosti) programa, što se dokazuje kroz dvanaest stepenica, postupcima od imenovanja gradskoga koordinatora projekta i koordinacijskoga odbora do redovitoga godišnjeg izvještavanja o radu javnosti i Suportivnog centra.

III. Ostvareni rezultati i produkti/proizvodi programa su konkretni dokumenti politike

razvoja zdravlja, a rezultati su ishodi njihove implementacije kroz aktivnosti zdravoga grada. Dokazuje se kroz sedam stepenica, postupcima od izrade Gradske slike zdravlja i Plana za zdravlje, preko osiguranog kontinuiteta projekta, do integriranja projekta u rad gradske samouprave.

IV. Sposobnost učenja/usvojena metodologija rada na projektu znači usvajanje "metodologije rada" zdravoga grada, od procjene potreba i određivanja prioriteta do implementacije aktivnosti i njihove evaluacije, što se dokazuje kroz jedanaest stepenica, postupcima od participativne procjene potreba zajednice do edukacije projektnih partnera i ugradnje u projekt mehanizma monitoringa i evaluacije.

V. Umrežavanje, kooperativnost ili spremnost na suradnju i vještine suradnje s drugim sredinama dokazuju se kroz devet stepenica, postupcima od

Poreč – zdravi grad

Sve je počelo kasnih osamdesetih godina, kada je dr. Nino Basanić, kasnije prvi koordinatorski direktor projekta Poreč – Zdravi grad, u naš grad prenio planetarnu ideju zdravlja Svjetske zdravstvene organizacije pretočenu u projekt Zdravi grad, a definiranu krilaticama "misli globalno, djeluj lokalno" i "zdravlje za sve za 21. stoljeće".

Gotovo desetak godina kasnije, u prvoj pisanoj ediciji projekta Poreč – Zdravi grad, tada već koordinatorski direktor projekta dr. Nino Basanić sljedećom je mišlju izrazio mogućnosti i širinu djelovanja za zdravlje u okviru projekta Zdravi grad u budućnosti Grada Poreča:

"...Plovidba na bespuću neizvjesnosti i obećavajućih mogućnosti mogla je početi. Ona traje i obećava. Gradskoj vladi je dana Noina barka zdravlja za XXI. stoljeće. Što će u nju ukrcati u Scilama i Hariibdama koje mora proći do kraja drugog tisućljeća, ostaje da se vidi".

Dr. Nino Basanić Zdravi grad – Citty sana, Poreč, 1997.)

Razvojni put projekta Poreč – Zdravi grad zasigurno zaslužuje pažnju jer predstavlja jedinstven, vrlo specifičan primjer lokalne organizacije ovog svjetskog projekta na razini Nacionalne mreže zdravih gradova.

Projekt Poreč – Zdravi grad djeluje u Poreču od 1993. godine i od tada predstavlja osnovu za inovativno djelovanje u promicanju zdravlja u zajednici. Prilikom iniciranja projekta Poreč – Zdravi grad gradska vlast se opredijelila za osnivanje gradske institucije Fond Zdravi grad

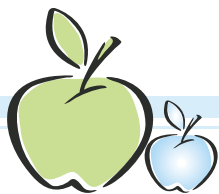
Poreč, koja će poticati razvoj ovog svjetskog projekta za naš grad. Ključni ljudi porečkog projekta uložili su godine rada na utvrđivanje generalnih pravaca djelovanja za zdravlje na temelju potreba građana te na njihovo oblikovanje u strateške dokumente za zdravlje kao odraz upravljanja za zdravlje u zajednici.

Poreč – Zdravi grad, kontinuirano ispitujući potrebe svojih građana, inicira i realizira programe za unapređenje psiho-socijalne komponente zdravlja i podizanje kvalitete života obitelji u zajednici. Pri tom Grad Poreč u najvećoj mjeri osigurava vlastite resurse (prostor, stručne kadrove, opremu, financijska sredstva).

Želja grupe od petnaestak porečkih profesionalaca (liječnika, psihologa, socijalnih radnika, pedagoga...) da u okviru vlastitih znanja pronađu put za veću kvalitetu života u svom gradu, te da ostvaruju pozitivne promjene za grad, bila je najvažnija spona za dopiranje do građana Grada Poreča. Kroz godine aktivnog djelovanja stručnjaci Poreča stekli su povjerenje gradskih vlasti neprestano dokazujući da se radi o projektu koji je vjerojatno najviše od svih gradskih projekata u službi svih skupina građana Grada Poreča, te koji istinski fokusira ljude i njihove potrebe (djecu i mlade, roditelje i druge odrasle, starije, zdrave i bolesne, čitave obitelji...).

Uspjeh projekta Poreč – Zdravi grad, kao šampiona prve Lige hrvatskih zdravih gradova, tim više je veći jer se radi o realizaciji projekta Zdravi grad u malom gradu. Mali grad kao

Istarska – zdrava županija

Tradicija zdravih gradova u Istri, iskustvo sudjelovanja u prvoj u Hrvatskoj provedenoj procjeni zdravstvenih potreba u zajednici (RAP u Puli, 1995./96. godine), želja za osmišljavanjem projekta za županije, Županijska slika zdravlja iz 1998. godine, te rad Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb (od 1993. godine) i provedba Županijskog Programa javnih potreba iz područja zdravstva i socijalne skrbi, pridonijeli su spremnosti Županije za ulazak u projekt Zdrave županije.

Najuspješniji smo zato što smatramo da svatko ima pravo na zdravlje i dostojne uvjete života, te na osobni razvoj u skladu s vlastitim interesima i potrebama; zato što želimo utjecati na budućnost stvarajući preduvjete za život u zajednici po mjeri svih stanovnika Istre; zato što su nam se u tom nastojanju pridružili ljudi koji su prepoznali vrijednosti koje promičemo; zato što smo se radu na Planu za zdravlje

posvetili kao jednom od naših najvažnijih zadataka, i to je naš profesionalni, ali i osobni izazov; zato što smo, iako različiti, ostvarili sinergiju i uspostavili kreativnu atmosferu u radu Tima za zdravlje, u čemu veliku zaslugu ima naša koordinatrica; zato što smo vrlo rano u projekt uključili građane i pitali ih za mišljenje i prijedloge; zato što smo imali i imamo podršku ključnih ljudi u županiji i u lokalnim zajednicama; zato što smo naše suradnike s pažnjom birali, a onda im osigurali mogućnosti za rad i stručno usavršavanje; zato što su i naši suradnici, bez obzira na prethodno radno iskustvo, prihvatili činjenicu da se uvijek može i bolje; zato što u tim ulaze novi članovi donoseći novu energiju i ideje; zato što je tim energija koja pulsira, a mi rastemo zajedno; zato što su nas već prvi rezultati implementacije Plana uvjerali u učinkovitost multidisciplinarnog i intersektorskog pristupa; zato što smo cijelo vrijeme imali veliku podršku predsjednika i koordinatrice Hrvatske mreže zdravih

gradova, kao i drugih članova Mreže, a posebno zdravih gradova u Istarskoj županiji; zato što smo primjenjivali znanja i iskustva stečena kroz edukacije koje je organizirala Hrvatska mreža zdravih gradova; zato što je našem uspjehu pridonijela spremnost na nesebičnu suradnju i razmjenu iskustava sa svim ostalim županijama; zato što nam je davanje pružilo dobar osjećaj i sretni smo što i preostale županije uskoro ulaze u prvu fazu projekta i što svaka nova županija koja dolazi može brže prijeći put koji smo mi mukotrpno prolazili.

Svaki učitelj neminovno dolazi u fazu kada će ga neki od učenika i prestići – što znači da smo dobro radili i sretni smo kad se to dogodi. No, mi ćemo se i dalje truditi i predano raditi da budemo najbolji. Eto, i sada se ponovo mučimo u drugoj fazi programa i jednako smo zbunjeni kao i na početku ovog projekta 2002. godine. No, sada znamo da nakon svake zbunjenosti dolazi nova ideja!

što je Poreč, osim nekih komparativnih prednosti, ima i niz otežavajućih okolnosti u odnosu na velike Zdrave gradove. Osnovna mu je prednost što ljudi osjećaju snažnu pripadnost ovom gradu, ostvaruju veću povezanost i vole svoj grad! S druge strane, grad kao što je Poreč ima ukupno manji broj profesionalaca svih profila koji su mogli prepoznati i pridonijeti razvoju projekta Zdravi grad. Poreč nije sveučilišni centar koji bi mogao u projekt aktivno uključiti volontere raznih društvenih smjerova (medicine, psihologije, socijalnog rada...), u Poreču djeluje manji broj udruga, društava i NGO-a koji realiziraju programe za zdravlje, najzad Poreč je izložen brojnim pozitivnim, ali i negativnim europskim trendovima zbog svoga geografskog položaja (blizine Europe), kao snažno turističko središte u kojemu se intenzivno ljeti miješa stanovništvo, zbog dominantno zapadnjačkog, stresnog načina života, neujednačenosti radnih i životnih ritmova porečkih obitelji zimi i ljeti, te snažnih migracija stanovništva.

Utoliko je Poreč – Zdravi grad na putu razvoja vlastitog projekta bio kreativniji i poseban. Zahvaljujući stručnjacima koji su u njega vjerovali, ostvarivali stalni kontakt s građanima te, osluškujući ih, predlagali prioritete aktivnosti za grad, Poreč – Zdravi grad je razvio autorske programe za unapređenje zdravlja kojih je danas barem desetak. Njima se ostvaruje djelovanje za zdravlje u zajednici upravo u područjima koja ne zahvaćaju postojeće institucije društva.

Ti su programi Savjetovalište za djecu, mlade, brak i obitelj, Mladi volonteri Zdravoga

grada – vršnjak pomagač, Ginekološko savjetovalište za mlade, Priprema trudnica i budućih tata za porod, Grupa podrške za osobe s invaliditetom, Biti roditelj, Antistres program, Hospicij – kućna skrb, Terapijska zajednica za prihvata, praćenje, liječenje i rehabilitaciju ovisnika o alkoholu, Centar za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, Preventivni program Povjerenstva “Zajedno protiv ovisnosti” te Ekološko zdravstveni program “Ambrozija, opasnost iz prirode”. Pokretanjem projekta Poreč – Zdravi grad stvorenesu pretpostavke za sustavno ulaganje u zdravlje građana naše zajednice, kao osnovnu pokretačku snagu gospodarskog razvoja Poreča. Otvorena je i mogućnost da grad živi sa svojim građanima, kontinuirano ispituje njihove potrebe, formuliра jasne prioritete djelovanja za zdravlje, te stvara okruženje u kojem se unapređuje zdravlje i socijalna sigurnost građana uopće. Osmišljen je autorski program za edukaciju mladih volontera u zajednici, koji postaju aktivni sudionici u društvenom životu grada te nosioci brojnih socijalnih i preventivnih akcija u Poreču. Zahvaljujući projektu Poreč – Zdravi grad, Poreč je postao socijalno osjetljivija zajednica koja fokusira svoje građane kao osnovni resurs u zajednici.

Prvo mjesto u Ligi je s ponosom odjeknulo u našem gradu. Uspjeli smo zbog entuzijazma malog broja profesionalaca koji su se udružili. Poreč je postao socijalno osjetljivija zajednica, naši projekti odgovor su na prepoznate potrebe građana i radi toga smo postali Grad zdravlja!

Nataša Basanić-Čuš

redovitog uplaćivanja godišnje članarine preko aktivnog sudjelovanja u razmjeni iskustava unutar nacionalne mreže, mentorskoga rada s drugima do aktivnog međunarodnog sudjelovanja.

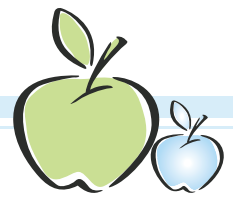
Gledano brojem usvojenih dokumenata o zdravlju reklo bi se da je politička podrška projektu Zdravi grad visoka. No, čini se da je to više na riječima nego na “podnošenju računa” jer manje od polovice gradonačelnika podnosi Gradskom vijeću (i javnosti) godišnje izvješće o zdravlju i djelovanju projekta Zdravi grad.

Identično je kod postojanja legitimiteta i infrastrukture za provođenje projekta Zdravi grad – infrastruktura postoji (s iznimkom imenovanoga koordinacijskog odbora, koji dio projekata nema), ali se rezultati ne predstavljaju javnosti i Mreži (godišnji izvještaj o radu se ne dostavlja HMZG-u).

Dokumenti politike razvoja zdravlja (posebno gradski Plan za zdravlje) postoje u gradovima koji su proveli RAP, ali ne postoje u gradovima koji ga nisu proveli (Rab, Kutina, Vinkovci, Labin, Opatija).

Još je veća razlika između te dvije skupine gradova u sposobnosti učenja i usvajanju metodologije rada na projektu. Gradovi koji nisu proveli RAP uglavnom imaju manju sposobnost korištenja različitih izvora informacija, okupljanja i posebno edukacije ključnih dioničara, razvoja politike i programa koji adresiraju prioritete i razvoja mehanizama monitoringa i evaluacije.

Umrežavanje i kapacitet suradnje s drugima je tim niži što je procedura zahtjevnija. Tako svi plaćaju članarinu i sudjeluju u aktivnostima koje organizira Mreža dok je broj gradova

koji aktivno sudjeluju u razmjeni iskustava unutar Mreže ili koordiniraju rad tematske grupe ili mentorski rade s drugima, malen (manji od polovice prijavljenih).

Na temelju vrlo grubog pregleda rezultata Lige nameće se nekoliko pitanja i zaključaka. Prvo je pitanje malog odaziva na sudjelovanje u Ligi! Od 35 učlanjenih gradova javilo se svega 13. Što se dogodilo? Je li ih obeshrabrio zahtjevni i mukotrpan postupak prikupljanja dokumentacije ili nisu htjeli javno obznaniti svoje rezultate? Kako bilo, Liga je prepoznata i kao dobar instrument za samoevaluaciju u vremenu. Prvi su put jasno definirana očekivanja od gradova i način dokazivanja postignutog, što svakom članu Mreže može poslužiti da bi ocijenio vlastiti godišnji ili višegodišnji progres. Od gradova koji su se odazvali naučili smo puno. Liga je potvrdila još nekoliko naših pretpostavki i par najdubljih strahova. Vidljiva je razlika između gradova koji su proveli RAP i onih koji to nisu učinili, posebno u sposobnosti strateškog planiranja

za zdravlje, učenja i usvajanja metodologije rada na projektu. Nekima, na žalost (radi poteškoća u provođenju projekta lokalno u proteklih pet godina), ni RAP nije pomogao (Varaždin, Karlovac). Najčešće prepoznate slabosti naših gradskih projekata su niska razina odgovornosti javnosti (podnošenje izvještaja o radu) za rezultate projekta i niski kapacitet suradnje s drugima (nacionalno i međunarodno).

U Ligi zdravih gradova provedenoj 1998. godine (s drugim kriterijima) šampion je bila Rijeka s dvostruko više bodova od prvog sljedećeg grada. Ove se godine na natječaj javilo 13 gradova. Gradovi šampioni su Poreč, Rijeka, Split, Metković, Labin, Vinkovci, Dubrovnik i Opatija, a razlike u bodovima među gradovima su minimalne.

Na natječaj za Ligu javilo se i sedam županija, a šampioni su Istarska, Krapinsko-zagorska, Primorsko-goranska i Međimurska županija. Vrlo su vrijedne i korisne informacije prikupljene kroz priložene dokaze o aktivnostima. Uočena su sljedeća područja

ekspertize: Razvoj Strateških dokumenata Grada (odlično i sveobuhvatno napravljene smjernicerada Gradskog poglavarstva Rijeka); Obitelj i zdravlje (razvoj programa kojima se adresira cjelokupni obiteljski ciklus, Poreč); Projekt Northland (jedini sustavno razrađen i evaluiran projekt za odgađanje pijenja kod mladih u RH, Split); Jačanje suradnje s udrugama (posebna edukacija udruga s ciljem njihovog boljeg uključivanja u rad na projektnim prioritetima, Dubrovnik); Zdravo urbano planiranje (uključivanje zajednice u oblikovanje urbanističkih planova, unapređenje pristupačnosti, Vinkovci); Škole demokracije – Gradsko vijeće mladih (razvoj modela, Labin) te Godišnji izvještaj projekta Zdravi grad (model izvještavanja o radu političara, medija, javnosti, Mreže, Poreč).

Dr. sc. Selma Šogorić

nacionalna koordinatorica
Hrvatske mreže zdravih gradova
ssogoric@snz.hr

Rijeka – zdravi grad

Mi smo jedan od najzdravijih hrvatskih gradova, zato što u posljednjih desetak godina građani prepoznaju projekt, sudjeluju u njemu i pokušavaju živjeti "zdravo". Grad je zeleniji, čišći, djeca u vrtiću upoznaju se s time kako selektivno zbrinjavati otpad, kamo sa starim papirom, staklenkama, korama od krumpira, zašto u kupovinu s platnenim vrećicama?! Zašto ističemo eko datume, kako ćemo očuvati biološki lanac, izabrati kućnog ljubimca i zaštititi životinje!

Osobama s invaliditetom sustavno se omogućava lakše kretanje izgradnjom upuštenih rubnjaka, zvučnih semafora, taktilnih traka, broj parkirnih mjesta za osobe s invaliditetom iznosi više od 5% od ukupnog broja parkirnih mjesta u gradu, u skladu je s visokim europskim standardima!

Neposrednom suradnjom s osobama s invaliditetom rješavaju se i ostali problemi. Udruga osoba s urođenim ili stečenim invaliditetom "otvaraju" svoja vrata građanima, istaknuta je skrb za djecu s poteškoćama u razvoju, njihovom integracijom. Kroz niz manifestacija djeca s poteškoćama u razvoju uključena su u rad s redovnom populacijom i već punih šest godina prezentiraju svoj rad na Festivalu dostignuća i stvaralaštva.

Građanima treće životne dobi nude se programi očuvanja fizičkog i mentalnog zdravlja, kreativne radionice, besplatne edukacije, ostvaruju se projekti međugeneracijske suradnje, otvaraju se novi

klubovi za starije osobe/umirovljenike.

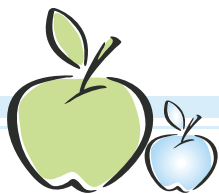
Gradsko vijeće i Poglavarstvo učenika djeluje punih deset godina, pet mandata! Sjednice se održavaju dva puta mjesečno. Unatrag dvije godine na sjednicama redovno prisustvuju i članovi Debatnog kluba, koji čine učenici s poteškoćama u razvoju/studenti s invaliditetom. Raspravljaju o društveno aktualnim pitanjima i problemima koji muče mlade.

Rijeka je jedan od najzdravijih gradova Hrvatske, što potvrđuju i njezini rezultati prepoznati i u

Europskoj mreži zdravih gradova čiji je Grad Rijeka ravnopravni član od 1998. godine!

Počašćena sam i sretna ostvarenim rezultatom svoga grada. Upravo spremamo brošuru o tome što je sve učinjeno u proteklom razdoblju. Rijeka ima najveći broj projekata za invalide. Voljela bih da su uspješnost gradskih projekata mogli procjenjivati korisnici

Irena Starčević

Split – zdravi grad

Grad Split već deset godina aktivno i vrlo angažirano sudjeluje u svim aktivnostima Hrvatske mreže zdravih gradova, spremno uči i primjenjuje dobre modele drugih gradova, kako iz zemlje, tako i iz inozemstva, ali isto tako spreman je svoje vlastite primjere dobre prakse podijeliti s drugima. Jedan je od gradova koji je u Hrvatskoj prepoznat kao grad s najtransparentnijom dodjelom sredstava za provedbu programa i projekata iz područja socijalne skrbi i zdravstvene zaštite.

Zahvaljujući tome dobio je i iskoristio mogućnost da iz sredstava CARDS-a 2003. izradi "Strategiju za partnersko djelovanje u pružanju socijalnih usluga u Splitu 2008. – 2012. godine", u skladu s vizijom koja glasi: "Split je grad usmjeren dobiti svakog svog čovjeka, proaktivna zajednica u kojoj su zadovoljene sve zdravstvene i socijalne potrebe, društveno odgovorna sredina koja njeguje temeljne ljudske vrijednosti, te partnerstvom svih sektora ostvaruje visoku kvalitetu življenja i zadovoljstvo svih dionika".

Trudimo se da kroz sve aktivnosti djelujemo u skladu s našom vizijom.

Dobili smo niz nacionalnih kao i međunarodnih priznanja i zahvala za naša postignuća, kao što je priznanje Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva, CANEE. NET AWARD za rad za dobiti djece, te zahvalu UMDNJ SCHOOL OF PUBLIC HEALTH za uzorno partnerstvo i stručno proveden projekt na kojem smo zajednički radili. Radi se o projektu NORTHLAND, koji se sada provodi pod nazivom BUBA (Bistar um bez alkohola), a koji je nastao iz projekta Northland – partnerstva zdravih zajednica Splita i New Jerseyja (SAD). Program BUBA primjer je iznimno poticajne međunarodne suradnje. Rezultati ovog iznimno uspješnog programa prevencije alkoholizma među djecom i mladima objavljeni su u stranim znanstvenim časopisima, a program je nominiran za američku nacionalnu nagradu za najbolju suradnju Sveučilišnog kampusa i lokalne zajednice.

Projekt BUBA je preventivni program za učenike od 5. do 7. razreda osnovne škole, a cilj mu je odgoditi početak konzumiranja alkohola kod mladih adolescenata, reducirati konzumiranje alkohola među mladim adolescentima koji su već počeli piti te ograničiti broj problema s kojima se mladi suočavaju zbog konzumacije alkohola. Projekt je razvijen u Školi javnog zdravlja Sveučilišta u Minnesoti, SAD pod izvornim nazivom Northland. Licenca za

korištenje programa u osnovnim školama u gradu Splitu dobivena je od Škole javnog zdravlja Sveučilišta u New Jerseyju i rezultat je Partnerstva za zdravlje mladih koje su Udruga Split – zdravi grad i Grad Split (Upravni odjel za socijalnu skrb i zdravstvenu zaštitu) ostvarivali s partnerima iz New Jerseyja. U suradnji s mladima grada Splita program je jezično i kulturološki prilagođen primjeni u Hrvatskoj. Projekt Northland je proveden u cijelosti u 13 splitskih osnovnih škola u eksperimentalnoj skupini, a bilo je uključeno još toliko škola u kontrolnoj skupini. Kako je pokazao izvrsne rezultate, odlučeno je da se nastavi pod imenom BUBA s ciljem postupne daljnje prilagodbe i razvoja programskih aktivnosti uvjetima i potrebama hrvatskih mladih naraštaja. Program projekta BUBA podijeljen je na četiri razine, tri za razrede osnovne škole, te četvrti, pod nazivom "Superosnažen", koji uključuje mobilizaciju zajednice. S primjenom se počinje u petom razredu osnovne škole i prati tu generaciju do sedmog razreda, a provode ga educirani nastavnici i stručne službe. Usmjerenje programa ovisi o razredu u kojem se primjenjuje. Tako je program za pete razrede, pod nazivom "Kućni tim Luke Vrllog" usmjeren na roditelje i na jačanje komunikacije roditelji – djeca te pomaže u stvaranju kućnih pravila ponašanja. "Fantastične alternative!", program za šeste razrede, usmjeren je na vršnjake – jedan od ciljeva je istražiti što utječe na konzumiranje i gdje se mladi susreću s alkoholom te ih podučiti vještinama koje im mogu pomoći da se tome odupru. Fokus programa za sedmaše pod nazivom "Smjernice" je na zajednici – upoznaje učenike s profesionalnim i političkim grupama u

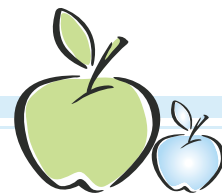
zajednici te ih podučava tehnikama koje donose promjenu na razini zajednice.

U školskoj 2005./2006. godini u programu je sudjelovalo sedam osnovnih škola s ukupno 565 djece, učenika 5. razreda, koji su bili uključeni i u drugu godinu provedbe programa u školskoj godini 2006./2007. Program za sedme razrede – "Smjernice" – pojačava poruke i ponašanja naučena u 5. i 6. razredu nastavnog plana projekta BUBA, te im pruža mogućnost da pozitivno djeluju unutar svojih zajednica, škola i grupa voditelja. Program se provodi tijekom školske 2007./2008. godine u istoj generaciji učenika. Sve aktivnosti koje se obavljaju u razredu precizno su razrađene, održavaju se u svim školama istovremeno, unutar utvrđenog vremenskog okvira. Prevencija se u ovom projektu očituje u procesu suradnje između škole, obitelji i zajednice koji promovira zdravlje kroz planiranje i provedbu strategija koje smanjuju specifične faktore rizika, identificiraju nezdrava ponašanja i interveniraju protiv njih te ojačavaju zaštitne faktore koji pridonose zdravlju i blagostanju.

Unaprijeđene su socijalne vještine i kvaliteta života. Split je vidljivo transparentan u radu s nevladinim sektorom za što smo već i nagrađeni. Imamo nekoliko vrlo snažnih udruga koje rade na razvoju civilnog društva uopće u RH, veliki broj volontera u civilnom, javnom i privatnom sektoru, te projekt Northland (prevencija ranog pijenja kod mladih), koji smo razvili u suradnji s fakultetom u New Jerseyju.

Vesna Zec

Krapinsko-zagorska – zdrava županija

Zaključak o pristupanju Hrvatskoj mreži zdravih gradova Županijska je skupština donijela još 2002. godine. Zajedno s Bjelovarsko-bilogorskom i Vukovarsko-srijemskom županijom, Krapinsko-zagorska županija čini tzv. drugu kohortu županija koje su se uključile u projekt "Rukovođenje i upravljanje za zdravlje u lokalnoj upravi i samoupravi" u organizaciji Škole narodnog zdravlja "Andrija Štampar".

Iz navedenog je vidljivo da je Županija zarana prepoznala važnost lokalnog planiranja zadovoljavanja socijalno-zdravstvenih potreba stanovništva te vrijednost i značaj zdravlja kao potencijala za razvoj županije. Kao javnozdravstveni prioriteti utvrđeni su zdravstveno nekontrolirana voda za piće, visok postotak konzumenata alkoholnih pića kod srednjoškolske i osnovnoškolske populacije, depopulacija (smanjen prirast stanovništva), prevencija bolesti cirkulacijskog sustava i neadekvatna skrb o starijim osobama. Navedeni prioriteti utvrđeni su kao rezultat suradnje struke i građana, uvažavajući demografske i javnozdravstvene pokazatelje, ali i potrebe građana do kojih se došlo istraživanjem.

Važnost županijskog Plana za zdravlje prepoznala je i politička struktura, bez čije podrške, ali i konkretnog uključivanja u donošenje i provođenje Plana, u prvom redu kroz uključenost u rad Stručnog tima za donošenje Plana za zdravlje i kasnije Stručnog tima za provođenje Plana za zdravlje, sigurno ne bi bili postignuti ovi rezultati. Plan za zdravlje KZZ ima obilježje strateškog dokumenta Županije, a njegova važnost potvrđena je i uključivanjem u Regionalni operativni plan za razdoblje KZZ 2007-2013. godine.

U radu po prioritetima svakako se ističu napori oko rješavanja problema zdravstveno nekontrolirane vode za piće, koja predstavlja problem za većinu jedinica lokalne samouprave. Težište rada stavljeno je na osvješćivanje lokalnih političkih struktura i građana o veličini i ozbiljnosti problema zdravstveno neispravne vode te važnosti kontroliranja stanja u lokalnim vodovodima i njihova priključivanja u sustav vodoopskrbe. Prva dva cilja su ostvarena, a postizanje trećeg, koji zahtijeva i značajna financijska sredstva, pri tom i uključenost središnje vlasti, pred nama je u drugoj fazi projekta. Također, ističe se i rad po prioritetu

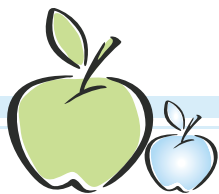

neadekvatne skrbi o starijim osobama, gdje postoji iznimno dobra suradnja s jedinicama lokalne samouprave i ustanovama socijalne skrbi. Program Pomoć i njega u kući – dostava toplih obroka, proširen je na gotovo čitavo područje Županije i uključuje 160 starijih osoba kojima se svakodnevno dostavlja topli obrok. U pojedinim jedinicama lokalne samouprave osim toplog obroka, korisnici dobivaju i ostale oblike skrbi u domu. Možda brojka od 160 korisnika na prvi pogled i ne ostavlja snažan dojam, no vrijednost programu daje činjenica da je njegovim provođenjem 160 starijih osoba, koje ne žele smještaj u ustanovu, zbrinuto na način da mogu ostati živjeti u svojem domu.

Značajni su rezultati postignuti i na provođenju prioriteta visokog postotka konzumenata alkoholnih pića kod srednjoškolske i osnovnoškolske populacije, gdje se već nekoliko godina uspješno provode različiti, u prvom redu preventivni programi, kao i senzibilizacija medija i javnosti za problem pijenja mladih.

Značajni su rezultati postignuti i na drugim prioritetima, a najvažnije je da je uspostavljena dobra suradnja svih struktura i stečeno iskustvo i vještine za ulazak u drugu fazu projekta.

Labin – zdravi grad

Grad Labin sa 12.500 stanovnika do devedesetih godina bio je jako rudarsko i industrijsko mjesto, a Rabac značajno turističko središte. Sa 11.500 zaposlenih na 26.000 stanovnika Labinštine nezaposlenost je bila nepoznat pojam. Ratna zbivanja, gubitak tržišta i uglavnom neuspješne privatizacije dovode do zatvaranja najvećeg broja tvornica i rudnika, a podbacuje i turizam. Kao posljedica javlja se velika nezaposlenost i drastičan pad kvalitete življenja građana Labinštine.

U tim teškim uvjetima pokrenut je projekt Labin – Zdravi grad kao jedna nova, otvorena mogućnost približavanja i skrbi Grada za svoje građane.

U gradu kojemu je posebna briga i skrb usmjerena prema najosjetljivijim kategorijama sugrađana lako je bilo, i još uvijek je, dobiti podršku za aktivnosti i programe projekta. Obje ručke je prihvaćen i podržan od prvih ljudi našega Grada, počevši od Marina Brkarića, pa Tulia Demetlike, Brune Hrvatina i opet Tulia Demetlike, koji bez obzira na stranačku pripadnost, uvijek ponovno ističu Labin – Zdravi grad kao jedan od

uspješnih projekata našega Grada.

A to, zahvaljujući na samom početku nekolicini sjajnih osoba koje su ocijenile da je vrijedno i kvalitetno dati dio sebe, svojeg znanja, vještina i vremena za realizaciju ideja Labina – Zdravoga grada. Krug suradnika se vrlo brzo širio. Priključivali su se novi ljudi sa svojim zamislima, a povezivao nas je i povezuje nas dobar i lijep osjećaj – raditi na dobrim projektima, nudeći kvalitetne sadržaje našoj djeci, mladima i njihovim roditeljima, učiteljima, ali i našim starijim sugrađanima.

Zajedno s projektom Labin – Zdravi grad rasli smo i mi, razvijajući sjajan odnos suradništva, ali i prijateljstva. U realizaciji programa Zdravoga grada umreženi su i razvijamo zajedničke programe s dječjim vrtićima, dvjema osnovnim školama, srednjom školom, tj. sa svim ustanovama koje brinu o djeci i mladima, ali i sa zdravstvenim i ustanovama socijalne skrbi. Svjesni smo da smo povezani zajedničkim interesima – brigom o poboljšanju kvalitete življenja naših sugrađana – njihovih korisnika.

Četrdesetak voditelja realizira više od 30 samostalnih programa, a značajan broj i u suradnji s drugim udrugama. Uspješnu

realizaciju pojedinih programa osigurava i izuzetno dobra međusektorska suradnja s upravnim odjelima Grada, jer je projekt organizacijski ugrađen u sustav Gradske uprave. Pokrenuti programi traju i danas, a taj kontinuitet govori o njegovoj prihvaćenosti i kvaliteti.

Odnose suradnje Labin – Zdravi grad razvija i na međunarodnom planu. Postoji Sporazum o suradnji sa Sandnesom – Zdravim gradom iz Norveške i Gradom Baja iz Mađarske.

Projekt Labin – Zdravi grad stvorio je u Labinu klimu koja podržava promjene, traganje za novim idejama i inovativnim metodama te klimu uvažavanja onih koji uvode nove pristupe i programe.

Naš je to put i doprinos razvitku grada Labina – ugodan za življenje i boravak, u kojemu je zdravlje vitalan element. Za grad koji unapređuje svoju okolinu i razvija svoje resurse – za grad po mjeri čovjeka.

Okupili smo prave ljude u pravo vrijeme, povezali smo ljude bez obzira na političku, nacionalnu i vjersku pripadnost, povezali upravu, ustanove i civilni sektor, postali mjesto pozitivnih vibracija.

Eni Modrušan

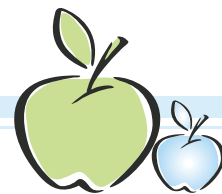
Vinkovci – zdravi grad

Vinkovci su poseban grad koji postoji neprekidno duže od 8.000 godina. Jedan od preduvjeta za opstojnost je zdravlje, iz čega se da zaključiti da su Vinkovčani tijekom duge i burne povijesti uvažavali zdravlje čovjeka, zajednice, okoliša, sveobuhvatnu društvenu politiku zdravlja, odnosno održivi razvitak.

Uvažavajući pokret Zdravi grad Svjetske zdravstvene organizacije i aktivnosti Hrvatske mreže zdravih gradova, ratne 1991. godine Vinkovci su se pridružili nacionalnom pokretu Zdravi grad. Bilo je nezamislivo da se u najtežim danima Domovinskoga rata, 1991. godine u Vinkovcima, kada je gorjela gradska knjižnica s 83.000 knjiga, kada su gorjela vinkovačka kina, rušili se domovi i zgrade, te ginuli stanovnici, vinkovački političari odluče istovremeno voditi još jednu borbu, borbu za Zdravi grad.

Članovi Poglavarstva i Vijeća Grada Vinkovaca postavili su si za cilj ostvariti svoju viziju – Zdravi grad Vinkovce, te se

2000. godine usvajanjem Deklaracije o zdravlju opredjeljuju za nastavak rada na projektu – za čisti zrak, vodu i zemlju Vinkovaca i za zajednicu koja podržava i skrbi za svoje članove, uvažavajući njihove sličnosti i razlike.

Danas, kada dajemo odgovor na pitanje zašto su Vinkovci tako visoko pozicionirani u Ligi zdravih gradova Hrvatske mreže, s ponosom kažemo zato što Vinkovci imaju vodeće političare i politiku koja uvažava zdravlje kao potencijal gospodarstva i razvitka i sveobuhvatno ulaganje u zdravlje vide

kao dobitak, a ne trošak; Grad Vinkovci uvažava da je preduvjet zdravlja i održivog razvitka prostorno planiranje, kao sveobuhvatna interdisciplinarna aktivnost, u koju mora biti uključena zajednica, te u tu svrhu aktivno promiče i primjenjuje strategiju zdravog urbanog planiranja Svjetske zdravstvene organizacije; Grad Vinkovci podržava razmjenu iskustava i stjecanje novih spoznaja o očuvanju i unapređenju zdravlja, te u tu svrhu ulaže u manifestaciju Sajam zdravlja; Grad Vinkovci podržava i ulaže u mnogobrojne projekte za unapređenje zdravlja i kvalitete života

svojih stanovnika te održivog razvitka. *Bili smo svijetli trenutak u ratu, kao feniks. Posebno smo prepoznatljivi po Sajmu zdravlja i zdravom urbanom planiranju. Politička podrška jaka je od samog početka do danas. Proveli smo i značajno istraživanje o povezanosti urbanog planiranja i pojavnosti alergijskih bolesti (od 1995. do 2005. godine) kojim je pronađeno da sadnjom krivih (visokoalergijskih) vrsta drveća potičemo razvoj alergijskih bolesti kod svojih građana.*

Mandica Sanković

Primorsko-goranska – zdrava županija

Primorsko-goranska županija se uključila u projekt "Zdravih županija" pod nazivom "Rukovođenje i upravljanje za zdravlje" te osnovala tim koji čine predstavnici politike, uprave, struke, nevladinih organizacija, jedinica lokalne samouprave i medija. Tim je educiran aktivno sudjelujući na četiri edukacijska modula. U prvom modulu stekli su znanja o utvrđivanju zdravstvenih potreba pučanstva, razvijanju mreže te načinima aktivnog uključivanja građana u programe. Drugi modul je bio posvećen odabiranju prioriteta između postojećih potreba, analizi problema i metodologiji rješavanja problematike unutar kompleksnog multiorganizacijskog sustava. U trećem modulu naučeno je već sumirano, a prioriteta su pažljivo odabrani. Međutim, još dragocjenija su bila usvojena iskustva timskog rada na multidisciplinarnom projektu, suradnja s medijima u promociji projekta i njegovo približavanje javnosti. Socijalni marketing kao novina, neprofitna, ali kreativna akcija, s radošću je usvojena kao novo znanje. Iskustvo promjene, sposobnost i upravljanje promjenama, prepoznavanje konflikta i njegovo rješavanje tematski su obrađeni u četvrtom modulu.

Na temelju znanja dobivenog kroz edukaciju i propositivanjem građana, tim je sačinio dokumente "Sliku zdravlja" i "Strateški okvir za zdravlje" koji su usvojeni na Županijskom poglavarstvu te je na osnovi ovih dokumenata Županijska skupština usvojila Plan za zdravlje u pet izabranih prioriteta (prevencija kardiovaskularnih bolesti, prevencija raka vrata maternice, plan praćenja i sprečavanja ozljeđivanja,

prevencija psihičkih oboljenja kod starijih osoba i zbrinjavanje psihički oboljelih starijih osoba, prevencija korištenja alkohola kod srednjoškolske mladeži).

Tim za implementaciju Plana za zdravlje imenovan je 31. svibnja 2007. godine, a Plan za zdravlje je prihvaćen 14. lipnja 2007. godine na Županijskoj skupštini. Realizirali smo sve zadatke iz prve faze te ušli u drugu fazu edukacije u sklopu prve skupine županija. U ovoj drugoj fazi Primorsko-goranska županija je s Istarskom i Međimurskom županijom ušla u program edukacije socijalnog menadžmenta – implementacija Plana za zdravlje, čime se stječe znanje za unapređenje zdravlja, usvajaju metode za operacionalizaciju tog znanja putem edukacija, skringinga, uključivanje i širenje mreže stručnjaka, čime se stvaraju uvjeti za pružanje usluga predviđenih programom.

Tim za provođenje Plana za zdravlje projekta "Zdrava županija" ima svoju viziju i misiju kao i razradu strateških ciljeva, što obećava da će se zacrtano provesti u zadanom roku. Danas je broj onih koji su se uključili u naš program sve veći. Naš pogled u budućnost počiva na želji da naši građani žive u zdravoj i sretnoj županiji. Razumijemo da naš projekt trebamo razvijati dalje, trebamo učiti jedni od drugih, od naših učitelja i drugih stručnjaka. Snagu vidimo u stručnosti, timskom radu, razvijanju senzibiliteta za potrebe stanovnika, povjerenju, iskrenosti i dobrim namjerama na korist svima.

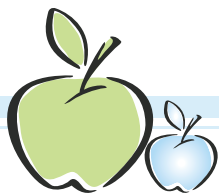
Naučeno već primjenjujemo. Razgovaramo prijateljski, konstruktivno, kritički. Radujemo se novim spoznajama, veseli nas zajedništvo ujedinjeno u našoj ideji i viziji. Znanjem za unapređenje zdravlja naši ekspertni timovi podižu razinu svijesti pojedinaca

u preuzimanju odgovornosti za vlastito zdravlje i kvalitetu života svoje okoline i bližnjih. Naše snage i misija počivaju na načelu uzajamnosti. Želimo graditi Županiju pametnih, odgovornih i plemenitih građana. Naš krajnji cilj je ujednačiti nivo i kvalitetu te dostupnost usluga na području Županije, te stvoriti mrežu kroz suradnju članova tima, uz međusobno povjerenje te partnerski odnos sa stanovnicima naše županije.

Educirani ljudi su naše pravo bogatstvo, umreženi smo s drugim županijama i sa svojim JLS, pružamo podršku gradovima na jačanju lokalne samouprave.

Iva Josipović

Dubrovnik – zdravi grad

Na temelju ekološkog pristupa i prepoznavanja uloge okruženja i stilova života za zdravlje i razvoj djece Grad Dubrovnik stalno surađuje sa Županijskim zavodom za javno zdravstvo Dubrovnik i prati djelatnost zdravstvenih ustanova, osobito organizacijskih jedinica koje se bave primarnom i sekundarnom prevencijom zdravlja djece i mladeži, kao što su Dječji odjel i Jedinica za poremećaje razvojne dobi u Općoj bolnici Dubrovnik. Osim udruge Dubrovnik – Zdravi grad, koja se sustavno bavi socijalno-zdravstvenom problematikom djece i mladeži, potpomaže se i rad više aktivnih ekoloških i zdravstvenih udruga i organizacija sa stalnim programima zdravstvenog prosvjeđivanja, kao i akcije i manifestacije organizirane na gradskoj i državnoj razini. Dječji odjel Opće bolnice Dubrovnik već nosi počasni naziv "Dječji odjel – prijatelj djece". Zdravstveni odgoj djece uspješno je integriran u cjelokupni nastavni plan i program Dječjih vrtića Dubrovnik i osnovnih škola.

Osnovane su nove udruge posvećene kvaliteti života djece s posebnim potrebama "Zajedno do zdravlja" za kronično bolesnu djecu, "Disleksija kao dar" za djecu s poremećajima čitanja i pisanja, "Dva skalina" za teško cerebralno oštećenu djecu. Vrlo je aktivna nova udruga "Feniks", koja se bavi sprječavanjem zanemarivanja i zlostavljanja djece, kao i udruga "Lukjernica" za zaštitu prava psihijatrijskih pacijenata i unapređenje duševnog zdravlja i kvalitete života. Društvo za pomoć mentalno retardiranim osobama "Rina Mašera" i dalje nastavlja svoj uspješan rad na projektima omogućavanja stjecanja osnovnih životnih vještina za mentalno retardirane osobe, dok novoformirana udruga "Slatki život" skrbi o djeci oboljeloj od šećerne bolesti. Poglavarstvo Grada Dubrovnika imenovalo je Povjerenstvo za praćenje pojava neprilagođenog ponašanja djece i mladih na području Grada Dubrovnika zaključkom izvanredne sjednice od 23. siječnja 2004. godine nakon rasprave "Stanje i prijedlozi mjera za sprječavanje asocijalnih pojava među djecom i mladima na području Grada Dubrovnika".

Od 1998. godine stopa nataliteta u Gradu Dubrovniku pokazuje kontinuirani pad. Do 2004. godine Grad Dubrovnik ima negativan prirodni prirast, što znači veći broj umrlih nego rođenih. U 2004. godini u Gradu Dubrovniku imamo ponovno prirodni prirast s pozitivnim predznakom,

dakle veći broj rođenih nego umrlih. Taj trend se nastavlja do danas i ohrabruje nas u nastojanjima da djeci koja dolaze stvorimo što bolje uvjete boravka u školskim prostorima.

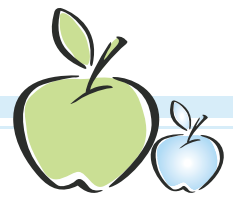
Među mjerama populacijske politike je i dar za novorođeno dijete kao izričaj potpore i pažnje Grada prema roditeljima i djeci u uvjetima opadajućih demografskih trendova, za prvo dijete 1.500 kn, drugo 2.500 kn i treće dijete 4.000 kn, te za svako sljedeće rođeno dijete naknada se uvećava za 1.500 kn. Zatim godišnja potpora za nezaposlene samohrane roditelje koji su u evidenciji Zavoda za zapošljavanje, u obliku jednokratne novčane pomoći prema broju maloljetne djece, ulaganja u dječja igrališta u iznosu od 2,320.000 kn, subvencije za boravak djece u dječjim vrtićima u iznosu od 12,734.000 kn kao subvencija razlike od ekonomske cijene programa u jaslicama i dječjim vrtićima za djecu predškolske dobi s područja Grada Dubrovnika, uz primjenu sustava olakšica i oslobađanja od plaćanja, koja se poglavito odnose na djecu poginulih branitelja i invalida Domovinskog rata te djecu ugroženih skupina stanovništva.

Planirani su i projekti društvene infrastrukture u predškolskom odgoju, u iznosu 12.580 kn, koji predviđaju izgradnju novih (Dječji vrtić "Dar"), te rekonstrukciju već postojećih objekata (Dječji vrtić "Palčica", Dječji vrtić "Kono") s ciljem povećanja kapaciteta te poboljšanja kvalitete smještaja djece predškolske dobi u Gradu Dubrovniku. Projektima društvene infrastrukture u školstvu u iznosu od 3,642.800 kn predviđene su veće i manje nadogradnje

školskih zgrada s ciljem prelaska osnovnih škola Grada Dubrovnika na rad u jednoj smjeni, a za sufinanciranje produženog boravka učenika prvog i drugog razreda u pet osnovnih škola izdvojeno je 1,237.100 kn. Za stipendiranje učenika i studenata koji su stradalnici Domovinskog rata ili su iz obitelji stradalnika osigurano je 850.000 kn u obliku jednokratne potpore. Za financiranje različitih programa za promicanje sportskih i drugih pozitivnih izvan nastavnih aktivnosti djece izdvaja se 925.000 kn, a za stvaranje uvjeta za bavljenje sportom, kulturom i drugim korisnim aktivnostima djece 200.000 kn, prvenstveno za projekt "Naše lice grada", Forum mladih protiv droge, Akcije Gradovi i općine- prijatelji djece te akcije i manifestacije koje neposredno organizira Grad Dubrovnik.

Za poboljšanje kvalitete života djece s posebnim potrebama osigurano je 300.000 kn, kao financijska potpora programima te za sufinanciranje Dnevnog centra za rehabilitaciju i radne aktivnosti i dnevnog boravka OŠ Marina Držića za djecu s teškoćama u razvoju.

Za financiranje programa zdravstvene skrbi, prevencije i aktivnosti, programa prevencije od ovisnosti i programa prevencije neprihvatljivog ponašanja djece izdvojeno je 1,800.000 kn, a za sufinanciranje programa Obiteljskog centra, osnivanje Skloništa za žene i djecu – žrtve obiteljskog nasilja još 400.000 kn. U svrhu poboljšanja životnih uvjeta, prevladavanja socijalnih rizika, ujednačavanja životnih mogućnosti

te poticanja društvene solidarnosti i integracije mladih obitelji Grada Dubrovnika u okviru mjera Socijalnog programa za 2008. godinu predviđena je subvencija troškova za najam stana svim punoljetnim građanima Grada Dubrovnika do 35. godine života koji nemaju vlastitih nekretnina i koji imaju status podstanara. Stvaranje prostornih preduvjeta za prelazak osnovnih škola Grada Dubrovnika na rad u jednoj smjeni temeljni je cilj gradnje škola u Dubrovniku, a dinamika njegove realizacije ovisi isključivo o postojećim prostornim uvjetima za nadogradnju i proširenje školskih zgrada. Grad Dubrovnik posebnu pažnju posvećuje

svojim sugrađanima koji zbog različitih oštećenja trebaju snažniju podršku lokalne zajednice kako bi uspješno realizirali svoje potencijale i svoja osobna i profesionalna postignuća upotrijebili za dobrobit cijele zajednice.

Između ostaloga, sagrađen je lift na bazenu uz Gružu, lift na plaži Copacabana, nabavljen transporter za invalide te niskopodni autobusi, u tijeku je prilagođavanje nogostupa, a liftovi za invalide postavljeni su u Domu zdravlja Dubrovnik i u Gimnaziji Dubrovnik.

U 2008. godini u okviru mjera Socijalnog programa za sve osobe korisnike osobne invalidnine osigurat će se 200 kn mjesečne

naknade. Grad je posebno zainteresiran za početak provođenja programa samostalnog stanovanja za osobe s mentalnom retardacijom (inkluzija).

Tijekom rata rađeni su humanitarni programi, UNICEF-ova bolnica prijatelj djece, prevencija stradavanja od minsko-eksplozivnih naprava, prevencija ovisnosti, priručnici s radionicama za osnovne i srednje škole, koje smo razvili, prepoznati su i usvojeni prije dvije-tri godine od Agencije za školstvo, a 2002. godine odredili smo RAP, te se nadamo da ćemo uspjeti prebaciti projekt s udruge na gradsku upravu.

Matija Čale-Mratović

Opatija – zdravi grad

Što mislimo, zašto je upravo naš Grad postigao ovaj sjajan rezultat, što je glavno obilježje projekta?

Jer smo još 1999. godine službeno započeli svoju programsku aktivnost, a na temelju Zaključaka Gradskog poglavarstva odnosno Gradskog vijeća. Jer smo iste godine proveli procjenu potreba u zajednici. Od 2000. godine i službeno smo članovi HMZG-a. Tada smo izradili Zdravstveni profil Grada Opatije. Jer se program do danas, iz godine u godinu, poboljšava i povećavaju se potrebna financijska sredstva za njegovu realizaciju (u 2008. godini sredstva su tri puta veća nego 2000.). Jer se kontinuirano povećava broj aktivnosti i programa. Jer imamo tri akcije koje su do danas postale zaštitni znak opatijskog zdravog grada: sakupljanje papira – Iz sivog u zeleno, čišćenje priobalja i podmorja "Opatijo bajna, Opatijo sjajna" i šetnja za sve – "Skupa hode nogi mlade, nogi stare". Jer smo u skladu s prepoznatim potrebama poseban naglasak stavili na programe i projekte namijenjene djeci – Opatija je jedan od prvih Gradova u RH (od 2005.) koji je dobio počasni naziv "grad – prijatelj djece" i obnovio status 2007. godine. Stručni tim Dječjeg vrtića Opatija, OŠ R. K. Jeretov i Društva Naša djeca Opatija sastoji se od pedagoga (2), psihologa (2), logopeda, socijalnog pedagoga i defektologa rehabilitatora. Jer postoji gradski registar djece s teškoćama u razvoju o kojima se vodi posebna, kontinuirana briga. Osobama treće životne dobi dan je na korištenje novouređeni prostor u centru Opatije (od 2006.) koji već sada svojim programskim

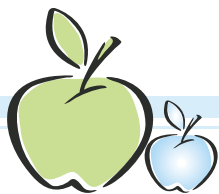
aktivnostima nadilazi mogućnosti. Jer je visoka razina kvalitete rada u svim društvenim djelatnostima u gradu (pri vrhu u RH). Jer smo pružili svu potrebnu logistiku pri osnivanju Udruge osoba s invaliditetom Grada Opatije, koja je dobila i novouređeni prostor za korištenje. Jer imamo krasno uređene zelene površine. Jer smo rješavajući komunalnu infrastrukturu podigli razinu kakvoće mora. Plaža lčići dobila je plavu zastavu kao prva plaža na Liburnijskom području. Jer primarno rješavamo potrebe građana, realiziramo programe i projekte koji Opatiju pretvaraju u poželjno turističko odredište i stvaramo potrebne preduvjete kako bi život u Opatiji bio još bolji, a time provodimo i tri najvažnija

načela zdravih gradova, multisektorski pristup, aktivnu participaciju građana i brigu za okolinsko zdravlje.

Vrlo smo ambiciozno krenuli. U početku smo imali osobu u Gradu samo za Zdravi grad, sada je projekt u gradskom odjelu, razvili smo intersektorsku suradnju, političke strukture su se izmijenile, ali podrška ostaje. U cilju prevencije rizičnih ponašanja i promocije mentalnog zdravlja ekipirali smo stručne službe u vrtićima i školama (defektolog, logoped, uz psihologa i pedagoga).

Zlata Torbarina

Međimurska – zdrava županija

Međimurska županija nalazi se na sjeverozapadu Hrvatske između rijeka Drave i Mure, sa zapada graniči sa Slovenijom, a sa sjevera s Mađarskom. Najmanja je županija prema površini u Republici Hrvatskoj, ali po gustoći naseljenosti od 162 stanovnika po četvornom metru, najgušće je naseljena. Prema popisu stanovnika iz 2001. godine u njoj je bilo registrirano 118.426 žitelja.

Međimurska županija priključila se projektu "Rukovođenje i upravljanje za zdravlje u lokalnoj zajednici" u travnju 2004. godine (među posljednjim županijama), kad je formiran županijski multisektorski tim (Tim za zdravlje), sastavljen od predstavnika političke i izvršne vlasti, stručnjaka iz područja zdravstvene i socijalne zaštite te nevladinih udruga i medija. Tijekom 2004. godine, tim je educiran kroz 4 intenzivna modula, a paralelno s edukacijom prikupio je demografske, socijalne, ekonomske, zdravstvene i druge podatke i pokazatelje nužne za ocjenu zdravstvenog stanja stanovništva Međimurske županije. Po prvi je put u ocjeni zdravstvenog stanja našeg stanovništva korišteno kvalitativno istraživanje u kojem se uvažilo mišljenje "malog čovjeka" iz zajednice, a također u suradnji sa cijelom zajednicom kroz održavanje konsenzus konferencije, odabrano 5 prioriternih zdravstvenih problema – rak dojke, koronarna srčana bolest, moždani udar, prekomjerno pijenje i pušenje u mladima te nedovoljna tjelesna aktivnost.

"Županijska slika zdravlja i prioriteta u očuvanju zdravlja stanovništva Međimurske županije" i "Strateški okvir županijskog plana za zdravlje" su dva temeljna dokumenta koja je Tim za zdravlje izradio 2004. godine, a koje su

Poglavlarstvo i Skupština prihvatili na svojim sjednicama, dok su javnosti dostupni na web stranicama županije. Za 2005., 2006. i 2007. godinu izrađeni su operativni, godišnji Planovi za zdravlje, na temelju kojih su alocirani financijski resursi i provedene su brojne aktivnosti, a ove je godine izrađen dugoročni Plan za zdravlje.

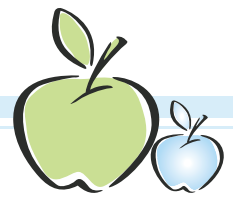
Tim za zdravlje Međimurske županije jedno je od najaktivnijih tijela županije koje radi kontinuirano od samog početka. Ukupno je u rad Županijskog tima za zdravlje sa članovima proširenih timova uključeno gotovo 60 osoba. Nakon lokalnih izbora 2005. godine došlo je do promjene vlasti u Međimurskoj županiji, no aktivnosti Tima za zdravlje nisu prestale. Dotadašnji predsjednik Tima za zdravlje Josip Posavec nakon izbora je postao međimurski župan, a Mladen Križaić postao je zamjenik župana, te je u srpnju 2005. godine preuzeo ulogu predsjednika Tima za zdravlje i s mnogo entuzijazma zauzeo se za projekte Zdrave županije. Do 2005. godine u Međimurju je bila na vlasti koalicija HSLŠ–HSS–HNS, a nakon 2005. godine HNS–HDZ, no može se reći da u međimurskoj politici postoji prešutni konsenzus kad je u pitanju podizanje zdravstvenih standarda građana. Formiranje Županijskog tima za zdravlje i rad na javnozdravstvenim prioritetima imalo je za posljedicu da je na razini županijske vlasti osvijestena potreba za ustrojavanjem Upravnog odjela za zdravstvo, socijalnu zaštitu i nacionalne manjine, koji je formiran početkom 2007. godine, te od tada koordinira aktivnosti projekta "Zdrave županije". Proračunska sredstva za projekte "Zdrave županije" svake su godine sve veća, a od 2007. godine ta se sredstva usmjeravaju prema odabranim javnozdravstvenim prioritetima, na temelju javnog natječaja za financiranje programa i projekata sa svrhom

promicanja zdravlja i prevencije bolesti od interesa za Međimursku županiju. Broj prijavljenih projekata također raste, te će i nadalje postojati potreba da se izdvajaju sve veća proračunska sredstva za odabrane javnozdravstvene prioritete.

Kroz ovaj projekt uspostavljena je bolja suradnja i komunikacija između članova tima za zdravlje, odnosno sektora društva čiji su predstavnici, zatim između zdravstvenih i socijalnih ustanova, između zdravstvenih ustanova i Županije, kao i između Županije i jedinica lokalne samouprave te nevladinih udruga. Kako je Međimurska županija trenutno uključena u II. fazu edukacije projekta "Rukovođenje i upravljanje za zdravlje", kojoj je cilj što uspješnija provedba Plana za zdravlje, partnerstvo sa spomenutim subjektima još će ojačati i formalizirat će se kroz potpisivanje sporazuma o suradnji.

Vjerujemo da je kroz samo četiri godine djelovanja programa "Rukovođenje i upravljanje za zdravlje u lokalnoj zajednici" povećana djelotvornost naše županije u boljem prepoznavanju zdravstvenih potreba našeg stanovništva, a mnogi su programi i projekti provedeni kako bi se zadovoljile prepoznate potrebe. Uz dobru medijsku podršku provedenih programa i projekata osim uskih interesnih skupina obuhvaćena je i šira društvena zajednica, te možemo sa zadovoljstvom konstatirati da je poboljšano zdravlje i kvaliteta života našeg stanovništva. Za uspješan rad Međimurska županija dobila je nagradu Centra za kontrolu i prevenciju bolesti iz Atlante, na 4. dvogodišnjoj konferenciji Programa za rukovođenje i upravljanje za zdravlje u Cavtatu 2008. godine, za projekt "Promocija tjelesne aktivnosti i zdravog načina života u Međimurskoj županiji".

Metković – zdravi grad

zaberimo svako dijete, svakog starca, svakog siromaha, svakog invalida, svaku vočku, našu Neretvu, Naronu... samo zajedno možemo stvoriti zdraviju i ljepšu budućnost”.

Od ovog proglašenja prošlo je osamnaest godina. Po čemu smo bili posebni i zašto smo uspjeli?

Projekt je pokrenula grupa entuzijasta koji su već volonterski radili na unapređenju zdravlja. Pojavili smo se kao peti projekt u Republici Hrvatskoj. Od samog početka animirana je gradska (tada općinska vlast). Projekt smo započeli intenzivno, kroz sve škole (koordinator projekta školski liječnik, stručni odbor defektolozi, pedagozi, biolozi, profesori jezika i matematike – jedna od voditeljica velikih eko projekata, ravnatelj svih metkovskih škola). Početak djelovanja kroz škole pokazao se uspješnim, jer smo imali dodir s velikim brojem stanovnika (učenika, roditelja, učitelja). Članovi stručnog odbora uključili su se u edukacije, koje je dijelom financijski podržala gradska vlast, dio edukacija financiran je iz projekata, a veliki dio osobnim ulaganjem u znanje – to držimo najvećim razlogom našeg uspješnog djelovanja. Kontinuirano je provedena edukacija edukatora, na lokalnoj razini ili od strane HMZG-a. RAP je i znanstveno potvrdio prioritete na kojima smo već radili i uvjerio gradsku vlast i pučanstvo u potrebu daljnjeg djelovanja. Od samog početka

koordinatorica je vodila emisije na lokalnoj radiopostaji i tako je kontinuirano animirano pučanstvo. Naš projekt prevencije ovisnosti u školama pojavljuje se kao preteča školskih preventivnih programa od strane Ministarstva obrazovanja RH. Uključili smo se u veliki broj europskih projekata preko HMZG-a ili direktno. Osnovani smo prvo Gradsko vijeće mladih i bili inicijatori prvog Županijskog vijeća mladih. Kontinuitet djelovanja svih osamnaest godina niti Domovinski rat nije prekinuo, već smo pojačali djelovanje na tadašnjim prioritetima – karitativno djelovanje koje je postalo kontinuirano, dok pred godinu dana nije zaživio službeni Caritas pri župi. Kontinuirani savjetovanijski rad, koji prelazi u psihoterapijski za sve vrste ovisnosti, bračno savjetovanijsko, savjetovanijsko za oboljele od PTSP-a i članove njihovih obitelji, prevencija nasilja, antistresni programi za kronične bolesnike, roditelje kronično oboljele djece, zdravstvene djelatnike i zaposlenike u prosvjeti. Različite edukacije pučanstva preko tribina, radioemisija i radionica. Kontinuirane prezentacije na skupovima HMZG-a, u skladu s financijskim mogućnostima, koje su uvijek bile minimalne. Posebni smo i po tome što nas je gradska vlast uvijek podupirala moralno, ali financijski minimalno, s opravdanjem da smo grad s niskim proračunom. Imali smo povremenu financijsku potporu za neke projekte od strane Županije i Regionalnog centra za

zaštitu okoliša u centralnoj Europi.

Uspjeli smo zbog velikog entuzijazma, prijašnjeg zajedničkog djelovanja pokretača projekta, bezbroj volonterskih sati djece i odraslih, kontinuiranog djelovanja, edukacija nositelja projekata, kontinuirane suradnje i prezentacija na skupovima HMZG-a, moralne podrške gradskih vlasti uz povremenu financijsku podršku Županije, te uključenosti velikog broja članova lokalne zajednice.

Osamnaest godina aktivnog projekta za unapređenje zdravlja, koji usprkos maloj financijskoj potpori (godišnje od Grada 5.000 – 8.000 kuna, a od Županije rijetko) živi od rada velikih entuzijasta i volontera. Uveli smo emisije na lokalnom radiju, prvi počeli s prevencijom ovisnosti što je kasnije preraslo u Školski preventivni program na nivou Ministarstva, pedagog, psiholog, školski liječnik, educirali se iz Teorije izbora (realitetna terapija) jer tada, na početku rata, nitko se nije bavio mentalnim zdravljem. Sada imamo organizirano Savjetovanijsko u koje dolaze svi iz Metkovića koji imaju bilo kakve probleme mentalnog zdravlja. Sve škole su kvalitetne škole, uključeni smo u međunarodne projekte, postoji kontinuitet u radu, u doba rata obavljali smo i karitativne zadaće (tek prije dvije godine osnovan je u Metkoviću župni Caritas).

Asja Palinić-Cvitanović